

10.1 Afzet, omzet en marktaandeel

De **afzet** is de hoeveelheid verkochte producten in een bepaalde periode. De **omzet** bereken je door de afzet te vermenigvuldigen met de verkoopprijs exclusief btw. Het **marktaandeel** is dat deel van de totale markt, dat door een onderneming wordt verzorgd. De onderneming met het grootste marktaandeel heet de **marktleider**. Het marktaandeel van een bedrijf geeft aan hoeveel procent van de totale afzet of omzet op een markt behaald wordt door dat bedrijf.

De **consumentenprijs** in de winkel is inclusief **Belasting Toegevoegde Waarde (btw)** of **omzetbelasting**. Ondernemers moeten de van hun klanten ontvangen btw afdragen aan de Belastingdienst. Ze krijgen de btw die ze aan hun eigen leveranciers moeten betalen terug van de Belastingdienst. De ondernemer moet het verschil tussen de ontvangen en betaalde btw afdragen aan de Belastingdienst.

10.2 Kosten

Ondernemers moeten hun werknemers loon betalen. Het **brutoloon** of brutosalaris is het arbeidsinkomen dat een werkgever met een werknemer heeft afgesproken. Het **nettoloon** of nettosalaris is het inkomen dat de werknemer krijgt uitbetaald. Op het brutoloon worden de loonheffing en de pensioenpremie ingehouden. De **loonheffing** is de optelsom van de loonbelasting en de premies volksverzekeringen (AOW, Anw en Wlz). De werkgever moet de loonheffing afdragen aan de Belastingdienst. Ook moet hij de pensioenpremie overmaken naar het pensioenfonds. De **loonkosten** van een werknemer zijn voor de werkgever hoger dan zijn brutoloon. De loonkosten zijn gelijk aan de brutolonen plus de sociale premies werknemersverzekeringen, de pensioenbijdragen en de inkomensafhankelijke zorgbijdragen voor rekening van de werkgever. De **wig** is het verschil tussen de loonkosten van de werkgever en het nettoloon. De **arbeidsproductiviteit** is de gemiddelde productie per werkende per tijdseenheid. De arbeidsproductiviteit kan stijgen door mechanisatie, automatisering en robotisering, scholing, betere arbeidsomstandigheden en een betere arbeidsverdeling. Stijging van de arbeidsproductiviteit leidt tot daling van de loonkosten per product.

Bij *handelsondernemingen* zijn de **kosten van ingekochte producten** de waarde van de ingekochte goederen die vervolgens weer worden doorverkocht. *Industriële ondernemingen* maken van ingekochte grondstoffen en halffabricaten nieuwe producten. Deze grondstofkosten en kosten van halffabricaten zijn de kosten van door fabrikanten ingekochte producten. **Kosten van diensten van derden** zijn de kosten van geleverde diensten door andere ondernemingen zoals transport- en schoonmaakbedrijven. Bij **afschrijvingskosten** gaat het om de waardedaling van vaste kapitaalgoederen. De jaarlijkse afschrijvingskosten zijn gelijk aan (aanschafwaarde – restwaarde)/aantal gebruiks jaren. **Huisvestingskosten** zijn de kosten die verband houden met de huisvesting van de onderneming, zoals de huur van een winkelpand, de rentekosten van een hypothecaire lening, de verlichtingskosten en de verwarmingskosten. **Verkoopkosten** zijn kosten om de verkoop te stimuleren, zoals reclamekosten. **Voorraadkosten** zijn kosten door bederf, diefstal of het kapotvallen van producten, maar ook kosten om de voorraad op te slaan.

10.3 Bedrijfskosten en maatschappelijke kosten

Bedrijfskosten zijn de door ondernemingen gemaakte kosten die aan klanten worden doorberekend in de verkoopprijs. De bedrijfskosten bestaan uit vaste kosten (of constante kosten) en variabele kosten. **Vaste kosten** veranderen in totaal niet, als er meer of minder wordt verkocht of geproduceerd. **Variabele kosten** veranderen in totaal wel als de verkochte of geproduceerde hoeveelheid verandert. Als je de totale kosten deelt door het aantal producten, bereken je de **kostprijs** (= kosten per eenheid product). De kosten per product dalen, naarmate er meer goederen worden geproduceerd. Productie en consumptie leiden tot milieuverontreiniging en uitputting van natuurlijke hulpbronnen. De kosten van vervuiling en uitputting behoren tot de maatschappelijke kosten. **Maatschappelijke kosten** zijn kosten van consumptie en productie die worden afgewenteld op de hele samenleving. Niet de vervuiler, maar de samenleving draait op voor de kosten.

10.4 Winst en winstopslag

De **brutowinst per product** is het verschil tussen de verkoopprijs en de inkoopprijs. De **totale brutowinst** bereken je door de brutowinst per product te vermenigvuldigen met de verkochte hoeveelheid producten. Wanneer je van de brutowinst alle overige kosten aftrekt, bereken je de **nettowinst**. Om snel de verkoopprijs van een product te kunnen bepalen, berekenen ondernemers hun verkoopprijzen door de inkoopprijs van het product te verhogen met een brutowinstopslagpercentage. Dit **brutowinstopslagpercentage** is de brutowinst als percentage van de inkoopwaarde. **Winst is belangrijk** voor ondernemingen: 1 Winst is inkomen voor de ondernemer, 2 Zonder winst kan een bedrijf failliet gaan, 3 Winst kan opzijgezet worden als buffer voor slechte tijden, 4 Winst is nodig om uit te kunnen breiden, 5 Zonder winst is het niet mogelijk om geld te lenen bij de bank.